

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Danuty Litwin—Kruszczyńskiej

Autorzy i edytorzy polskiej książki morskiej (1990—2015)

Historiografia polskiego piśmiennictwa morskiego stanowi jak dotąd jeden z najmniej rozpoznanych obszarów badawczych. Poza kilkoma dawnymi inicjatywami w dziedzinie bibliografii odnoszących się do okresu 1919—1991, w których starano się udokumentować rejestrację polskiej książki morskiej, brak jest kierunkowych studiów o polskim piśmiennictwie morskim dla ostatnich prawie trzech dziesięcioleci. Jerzy Pertek był jednym z pierwszych inicjatorów próbujących jeszcze w 1963 r. zwrócić uwagę na dorobek Polskiej Marynarki Wojennej w literaturze, co później znalazło odbicie w środowiskowych opracowaniach bibliograficznych ... periodyków wojskowych w Gdyni i w Londynie, a nawet w rejestrach druków zwartych w IV tomie Polskiej Bibliografii Morskiej. W 1986 r. i w następnych latach pojawiły się studia prof. Krystyny Turo z Uniwersytetu Gdańskiego o środowisku pisarzy marynistów, profesjonalnie związanych z morzem. W 1992 r. zostały one zwieńczone rozprawą wydaną w Uniwersytecie Gdańskim: *Działalność pisarska polskich marynarzy w XX wieku*. W opublikowanej rozprawie autorka personifikowała znaczenie dorobku niektórych autorów wywodzących się ze środowiska naukowego i absolwentów szkolnictwa morskiego, znanych jako kapitanów floty morskiej i pisarzy marynistów. O sprawach wydawców i piśmiennictwa morskiego, nawet w aspekcie regionalnym, marginalnie traktuje praca doktorska Jolanty Laskowskiej – *Ruch wydawniczy w Trójmieście po II wojnie światowej (1945-1989)*. Kiedy w 2008 r. na konferencji naukowej „90 lat Marynarki Polskiej” przedstawiałem studium o dziejach piśmiennictwa Marynarki Polskiej w XX i XXI wieku eksponowałem w nim m.in. potrzeby badawcze dotyczące współczesnego edytorstwa i autorów polskich książek morskich¹. Szczególnie to było ważne dla dokumentacji morskiej przeszłości państwa i dokonań pokoleń, zwłaszcza w źródłowym zapisie autorów, współtwórców tych dziejów. Jakże często ten autorski zapis ojczystych dziejów na morzu stanowi wyraz dramatycznego protestu pokoleń polskiej kadry morskiej wobec likwidacji stanu posiadania na morzu i upadku polskiej gospodarki morskiej w latach 1990—1915. Z tych względów z osobistą satysfakcją odnoszę się do realizowania tak znaczącego tematu badawczego dla najnowszych dziejów morskich Polski w Instytucie Historii i Archiwistyki na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

¹ Zob. J.K. Sawicki, *Historiografia dziejów Marynarki Polskiej w XX i XXI wieku. Część I, Bibliografie, pamiętniki, reportaże*. [w:] *Marynarka Polska (1928—2008)*, T I, Pod red. J.K. Sawickiego. Gdynia: Akademia Morska 2009, s. 74 i n.

Autorka rozprawy doktorskiej posiada w swoim dorobku naukowym kilka publikacji sygnalnych, zamieszczanych na łamach morskiego periodyku „Nautologia”, „Komunikatów Instytutu Bałtyckiego” i w rocznicowym wydawnictwie krajowej konferencji naukowej „Marynarka Polska (1918—2008)”. Przedstawia w nich pierwsze informacje o nowych firmach, które po likwidacji cenzury i upadku głównego krajowego monopolisty książki morskiej tj. państwowego Wydawnictwa Morskiego otworzyło drogę do powstania różnych nurtów prywatnego edytorstwa, przejmującego znanych i nowych autorów książki morskiej. Próba rozpoznania tego stanu rzeczy w tak rozległej cenzurze czasu, obejmującej ćwierćwiecze (1990—2015), jest nader trudnym przedsięwzięciem dla zespołu badawczego zajmującego się bibliologią piśmiennictwa morskiego, a tym bardziej dla indywidualnego badacza. Jednak autorce rozprawy doktorskiej pomocne w tym względzie były zapewne kierunkowe studia podyplomowe z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, które ukończyła w 2008 r.

Konstrukcja niniejszej rozprawy składa się z wstępu, pięciu merytorycznych rozdziałów i zakończenia opatrzonego wnioskami, które stanowią rekapitulację dociekań autorki, głównie odnoszących się do naukowej oceny stanu edytorstwa i piśmiennictwa polskiej książki morskiej. Ponadto, rozprawę doktorską mgr D. Litwin--Kruszczyńskiej wzbogaca wykaz wykorzystanych źródeł archiwalnych ze zbiorów państwowych i prywatnych, wykaz dokumentacji drukowanej oraz drukowane i niedrukowane źródła opisowe, rejestr wykorzystanych źródeł i opracowań internetowych oraz tytułów prasy. Autorka w tematycznym i dokumentacyjnym opracowaniu, kończącym rozprawę doktorską, zamieściła „Rejestr bibliograficzny polskich książek morskich opublikowanych w latach 1990—2015”.

Przyjętą przez doktorantkę periodyzację tematu oraz konstrukcję rozprawy uznaję za trafną mimo, że wydatnie zwiększała skalę trudności badawczych. Znamienną rolę spełnia wstęp będący uporządkowanym uzasadnieniem wyboru tematu i celu prowadzonych badań wraz ze skrótową charakterystyką dotychczasowego stanu badań, rozpoznanej bazy źródłowej i zasadności przyjętej konstrukcji niniejszej rozprawy. Autorka nie pomija wzmianek o napotkanych problemach badawczych i różnych utrudnieniach, które musiała przezwyciężyć, żeby opracować poszczególne rozdziały i aneksy dokumentacyjne. Jednak powinna zadbać o dokładny zapis przywołanych informacji w odsyłaczach przy nr 9, 10, 11, 15—17. Sprawa dotyczy bowiem imiennie mojego autorskiego studium – *Spór o polską bibliografię morską*, która stanowiła rozdział wprowadzający (zob. s. IX—XLIV) do I tomu *Polskiej Bibliografii Morskiej 1919—1991*.

Rozdział I przedstawia podstawy prawne i funkcjonowanie ruchu wydawniczego w Polsce. Jest rzeczowym wykładem, który przygotowuje czytelnika do rozumienia prawa autorskiego, roli cenzury państwowej i partyjnej oraz postępujących zmian w legislaturze odnoszącej się do wydawców i autorów poczynając od 1944 r. aż po 1990 r. Dla toku rozważań znamienne są informacje zamieszczone również i dla lat następnych, aż po 2015 r. Nie pomija elementów prawodawstwa międzynarodowego i obecnego Unii Europejskiej. W

podrozdziale trzecim dotyczącym obowiązkowych egzemplarzy bibliotecznych dokonuje wnikliwej charakterystyki i zmian prawodawstwa, także o prawie autorskim, które sięgają do krańcowego roku przyjętego w rozprawie doktorskiej. Dzięki temu stają się zrozumiałe dla czytelnika rozważania doktorantki prezentowane w następnych rozdziałach o działalności wydawców i autorach książki morskiej.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że dla rzeczowego toku rozważań tak rozległego obszaru badawczego, podstawowym było przyjęcie przez doktorantkę jednolitej koncepcji merytorycznej i środowiskowej charakterystyki wydawców. Pani Danuta Litwin—Kruszczyńska, zdecydowała się dokonać charakterystyki głównych wydawców, którzy w tych latach starali się swój profil edytorski i politykę wydawniczą wyraźnie profilować na książkę morską. Według tych kryteriów przedstawiła działalność wydawców: państwowych (rozd. II), prywatnych (rozd. III) oraz uczelnianych i muzealnych (rozd. IV).

Rozdział II stanowi zarys dziejów trzech wybranych wydawnictw państwowych, które zajmowały się publikacjami książki morskiej. Dotyczy to Wydawnictwa Morskiego, Wydawnictwa „Bellona” i Wydawnictwa Poznańskiego. Zamieszcza ich główne osiągnięcia w edytorstwie książki morskiej. Bardzo wnikliwie ukazuje okoliczności upadku monopolisty książki morskiej, jakim było w kraju Wydawnictwo Morskie. Jest to pierwsze tak rzetelnie udokumentowane opracowanie o upadku tego wydawnictwa. Może wypada tu dodać, że ostatni czas istnienia Wydawnictwa Morskiego charakteryzują też wspólne starania, m.in. z Pracownią Historii WSM, ratowania z teki Wyd. Morskiego kilku tytułów książek zgłaszanych prof. dr hab. inż. Józefowi Lisowskiemu, JM Rektorowi WSM w Gdyni, przez absolwentów szkół i uczelni morskich². Uwaga: na s. 66 jest błąd w liczbie edycji książki J. Pertka, *Wielkie dni małej floty*. Należy jeszcze uwzględnić pierwsze wydania z 1946 i rozszerzone z 1947 r. oraz uporządkować pozostałe (Zob. Wydanie X z 1987 r., wykaz wydań na stronie redakcyjnej; wyd. XI z 1990; Por., PBM, t. I, pozycja 3450). Wykorzystaj: J. Pertek, *Poradnik bibliograficzny*, Opracowała Renata Schröder. Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna 1986.

Doktorantka przygotowując III rozdział napotkała licznych wydawców, którzy tylko efemerydalnie lub okazjonalnie publikowali książkę morską, co było powodem odstąpienia od szerszej charakterystyki działalności takich edytorów. Jednak w miarę możliwości w tekście rozprawy starała się zamieścić choćby rozproszone informacje o ich publikacjach i te pozycje zamieściła w opracowanych rejestrach bibliograficznych. Jakkolwiek przysporzyło to dodatkowych trudności badawczych lecz wartościowo wzbogaca analizy i dokumentację

² Podam tu kilka tytułów, którymi osobiście się zajmowałam wykupieniem praw wydawniczych i autorskich od Wydawnictwa Morskiego oraz finalnymi przygotowaniem do publikacji: *Maritime Dictionary English-Polish and Polish-English / Słownik morski angielsko-polski oraz polsko-angielski*, Redaktor st. mech. okrętowy inż. Szymon Milewski. Gdynia 1992. W opracowaniu słownika do I, II i III wydania brało udział 55 autorów, wybitnych przedstawicieli polskiej kadry morskiej. Ponadto, były to pamiętniki lekarza i pisarza Wacława Korabiewicza, *Z „Daru Pomorza” na... bezdroża oraz niewidomego marynarza z konwojów alianckich* Wacława Urbanowicza, *W niewoli morza i ognia*. A. Perepeczko wycofał maszynopis swojego opracowania z WM, i na Jego prośbę doprowadziłem do wydania pt. *Szkoła Morska w Tczewie i Gdyni (kronika lat 1920—1969)*, Gdynia: WSM 1992.

niniejszej rozprawy. Kilkanaście takich wydawców książki morskiej, jakże często wynalezionych przez autorów, budowało m.in. do 2017 r. serię wydawniczą „Księgi Floty Ojczystej”. Sporadyczne publikacje książki morskiej pojawiały się np. w Oficynie Wydawniczej „Graf” i Wydawnictwie „Albatros” w Gdańsku, „Colloseum” sp. z o.o. w Chorzowie, Wydawnictwie KOS w Katowicach oraz „Foka” i „Kadruk” w Szczecinie, Wydawnictwie „Poligraf” w Słupsku czy w Wydawnictwie Bernardinum Sp. z o.o. w Pelplinie.

Oficyna Wydawnicza „Miniatura” w Gdyni zasługuje na umieszczenie jej w samodzielnym podrozdziale, dla znaczących wydawców polskiej książki morskiej i dokonanie charakterystyki jej działalności. Był to bowiem profesjonalny edytor wszystkich dzieł kpt. Karola Olgierda Borchardta. Z usług tego niewielkiego wydawcy korzystali także autorzy - kapitanowie floty polskiej, a nawet pośmiertnie rodzina ulokowała tam pamiętnik kapitana Włodzimierza Słocińskiego. Ta maleńka oficyna wydawnicza, zanim zakończyła przed paroma laty swoją działalność edytorską, była powszechnie szanowana w środowisku kadr morskich.

Autorka rozprawy w rozdziale III starała się ustalić imiennie licznych nowych wydawców, a zwłaszcza tych, którzy podjęli próbę profilowania swojej polityki wydawniczej na publikację książki morskiej. Przedstawiając okoliczności powstania, działalność i dorobek wydawniczy prywatnych oficyn ukazuje zarazem zindywidualizowaną, różnorodnie stosowaną tam klasyfikację i okazjonalnie tworzone nazwy serii wydawniczych publikowanych książek. Jeśli tego tam nie było to starała się eksponować kierunki wydawnicze zorientowane na edycję przejętych od Wydawnictwa Morskiego autorów i tytułów publikowanych książek (jachting morski, militaria itp.). Napotkała ograniczenia w dostępie do informacji i archiwów prywatyzowanych lub upadających wydawnictw państwowych. Rozpoznanie prywatnego rynku wydawniczego, zwłaszcza aktualnej działalności edytorskiej, a tym bardziej założeń polityki wydawniczej było niekiedy karkołomnym przedsięwzięciem. Doktorantka sygnalizuje własne starania i sposoby przewycięzania napotkanych utrudnień przy badaniach rynku wydawniczego. Edytorzy bowiem odstępowali od obwieszczania nakładów danej książki, utajniając nawet rok wydania (b.d.w.) po to, żeby w kolejnych latach dokonać różnej wielkości dodruków, nawet bez wiedzy autora. Doszło do tego, że często tym sposobem zachęcają nabywcę do zakupu „aktualnej” publikacji. Nie brakowało takich praktyk także wobec nakładów „chodliwych” książek. Wydawca zapewniał sobie w ten sposób swobodę w dodruku i konkurencyjnych poczynaniach na rynku księgarskim. Nowi wydawcy dość powszechnie lekceważyli obowiązek dostarczania do ustawowo wyznaczonych bibliotek tzw. egzemplarzy obowiązkowych i niestety dzieje się tak po dzień dzisiejszy. Autorka ten problem rzeczowo omawia w tematycznym podrozdziale i sygnalizuje własne starania i sposoby ich przewycięzania.

W moim przekonaniu, poza wspomnianą „Miniaturą”, autorka rozprawy dokonała w trzecim rozdziale trafego wyboru 9 głównych prywatnych edytorów książki morskiej. Nie było to łatwe zadanie z uwagi na tak liczne i różnorodne środowiska prywatnego rynku wydawniczego oraz inicjowanych tam, często doraźnie lub okazjonalnie kierunków

edytorstwa. W prezentowanych podrozdziałach poznajemy okoliczności powstawania prywatnych oficyn i warunki ich działalności wraz z dorobkiem wydawniczym. W organizacji prywatnych oficyn znaczącą rolę odgrywali dawni pracownicy Wydawnictwa Morskiego, dziennikarze i nawet sami autorzy zabiegający o druk swojej książki. Autorka rozprawy imiennie podaje właścicieli i dyrektorów firm, ukazuje działalność i osiągnięcia oficyn, których właściciele lub udziałowcy życzliwie traktowali jej pracę badawczą i nie zaskaniali się ograniczeniami i tajnością swoich poczynąń na rynku wydawniczym. Z tego względu odstąpiłem od oceny szkiców o poszczególnych edytorach traktując je jako upublicznione informacje o działalności prywatnych edytorów książki morskiej. Wyraźnie z nich widać, że prywatni wydawcy nie utrzymują się tylko z publikacji książek morskich ale rozwijają również wiele innych kierunków dla potrzeb krajowego lub lokalnego rynku księgarskiego. Sądzę, że autorka rozprawy powinna zrekapitulować w podsumowaniu tego rozdziału skrótowo informacje o tych wydawcach, którzy nadal zajmują się edytorstwem książki morskiej.

Rozdział IV jest poświęcony wydawnictwom uczelnianym i muzealnym. Przy realizacji tego rozdziału Autorka napotkała trudności z bilansowaniem dokonań edytorskich wydawnictw uczelnianych ponieważ brakowało lub nie chciano udostępnić zbiorczych opracowań opublikowanych książek i skryptów. Znajduje to odzwierciedlenie w skromniejszym opisie dokonań edytorskich uczelni. Nie inaczej się działo z Wydawnictwem WSM w Gdyni. Trafnie oceniła sytuację w WSM/AM w Gdyni dla lat 1990—2010 eksponując programową działalność Międzyuczelnianej Pracowni Historii w AM w Gdyni, do 2011 dla AMW w Gdyni i od 2011 do 2012 dla AM w Szczecinie. Edytorstwo Pracowni Historii zapoczątkowałem moją monografią *Polska Marynarka Handlowa 1939—1945* oraz jej drugim wydaniem w 1992 r. Ważnym dla pomyślnej realizacji programu badawczego Pracowni Historii było samodzielne edytorstwo książek, który realizowałem przy współpracy z kadrą funkcyjną uczelni morskich, z organizacjami zawodowymi i społecznymi absolwentów oraz z pomocą ówczesnych kierownictw przedsiębiorstw morskich. Jak liczne to jest środowisko ilustrują wykazy imienne i zdjęcia fundatorów i współpracowników, które honorują każdy z publikowanych tomach, bibliografii, monografii historycznych, opracowań dokumentacyjnych i pamiętników, które wydano w ciągu 20 lat istnienia i działalności badawczej i edytorskiej Międzyuczelnianej Pracowni Historii. Mogą stanowić atrakcyjny temat do rozważań studyjnych o fundatorach polskiej książki morskiej.

Uwaga: na s. 111 maszynopisu rozprawy jest kilka błędów wynikłych ze korekty składu komputerowego i pomyłek zapisu autorskiego. Z kapitanem Zygmuntem Batko współpracowałem przy wydaniu w 1997 r. znakomitego tomu wspomnień *Łaskawe oceany*, który na jego prośbę opatrzyłem przedmową sytuującą publikację w historiografii polskiego piśmiennictwa morskiego. *Polskie Ratownictwo Okrętowe (1951—2001). Zarys działalności*. Pod redakcją J.K. Sawickiego wydano w 2001 r. jako tom 13 KFO. Było to opracowanie zbiorowe przy moim współautorstwie. Autorka jednak na s. 128 zamieściła poprawny zapis pozycji, które z pomyłkami wymieniła na s. 111.

Mgr D. Litwin - Kruszczyńska w wydzielonym podrozdziale „Księgi Floty Ojczystej” z należąca docieklivością dokonuje charakterystyki piśmiennictwa pamiętnikarskiego, dokumentacyjnego i monograficznego kadr morskich. Wcześniej, w 2009 r. na łamach periodyku naukowego „Nautologia” zamieściła sygnalne opinie o pamiętnikach i biografistycie kadr morskich publikowanych w serii wydawniczej KFO. Analiza piśmiennictwa tej serii w rozprawie posiada rzeczowe odniesienie przy omawianiu dorobku morskiego wydawców i piśmiennictwa autorów, aż po 69 tom wydany w 2015 r. Nadmienię tu, że do listopada 2019 r. w tej serii opublikowano już 75 tomów, a wiele pozycji miało wznowienia. Podrozdział poświęcony serii wydawniczej KFO w rozprawie jest godnym wyeksponowaniem skoordynowanych starań nie tylko redaktora naukowego i wielu krajowych 28 wydawców, ale dbałości samych autorów, aby w konsultacji z członkami swoich załóg i dostępnymi dokumentami, jak najrzetelniej zapisać służbę pod ojczystą i obcą banderą. W serii KFO autorów publikowanych prac obowiązują rygory wydawnicze jak dla edycji pisanego źródła historycznego, często na etapie przygotowań uzupełniane i weryfikowane przez żyjących świadków wydarzeń. Przy braku tematycznych monografii historycznych o dziejach polskich armatorów zamieszczone w tej serii nieliczne monografie i liczne opracowania dokumentacyjne i pamiętnikarskie stanowią bezcenny zapis źródłowy o morskiej przeszłości państwa polskiego. Powyższe konstatacje recenzenta uzasadniają racje doktorantki charakterystyki serii KFO w wydzielonym podrozdziale mimo, że wielu wydawców tworzyło według własnych pomysłów serie, o których napotykałyśmy informacje w niniejszej rozprawie. Mogą one stanowić inspirację do kolejnych studiów bibliologicznych.

Rozdział V zawiera wnikliwą charakterystykę struktury zawodowej i dorobku piśmienniczego wybranych autorów książki morskiej. Ekspozycja środowiska zawodowego z których wywodzą się autorzy, zapoznaje czytelnika z kryteriami, jakie autorka przyjęła przy środowiskowym podziale autorów i imiennej charakterystyce „najbardziej aktywnych autorów książek o tematyce morskiej”. Mimo tego zastrzeżenia doktorantka znacznie wzbogaciła stan naszej wiedzy nie tylko o oficynach wydawniczych (rozdz. II-IV), które zajmowały się lub zajmują publikowaniem książek morskich, ale imiennie przywołała na łamach swojej rozprawy najliczniejszy w polskim piśmiennictwie poczet autorów książki morskiej. Jednak przy badaniach dorobku wydawców i ich Autorów w rozdziałach II–V nie uniknęto powtórzeń nazwisk autorów wraz z dorobkiem piśmienniczym. Uważam, że należy to uporządkować przygotowując rozprawę do druku u wybranego wydawcy. Żywię przekonanie, że kwalifikuje się do druku w serii wydawniczej „Księgi Floty Ojczystej”.

Red. Stanisław Ludwig dla lat 1945–1985, na którego studia kilkakrotnie powołuje się doktorantka wymienia, że monopolistyczne Wydawnictwo Morskie legitymowało się 120 autorami książki morskiej i podaje, że w kraju było jeszcze około 50–60 autorów nie związanych wówczas z Wydawnictwem Morskim (nie wliczał tu do listy autorów wydawnictw wojskowych). Sytuacja radykalnej uległa zmianie w okresie 1990–2015, który obejmuje rozprawa doktorska mgr Danuty Litwin – Kruszczyńskiej. Z rozpoznania dokumentacji załączonej do rozprawy imiennie zewidencjonowała dla lat 1990–2015 twórczość ponad

570 autorów książki morskiej, nie licząc imiennie współautorów wydawnictw zbiorowych, których autorka zamieściła około 80 tytułów. Nie zabrakło w załączonych wykazach, pisanych na obczyźnie, a wydanych w kraju, pamiętników członków korpusu oficerskiego PMW i PMH. Zapewne można odnaleźć jeszcze inne wydawnictwa i publikacje książkowe, jak to zwykle bywa przy opracowywaniu rejestrów tematycznej bibliografii. Łącznie w załączonym wykazie, jak podaje mgr D. Litwin—Kruszczyńska, znajduje się około 1200 tytułów książek morskich, które wydano w latach 1990—2015³. Pozwala on na identyfikację nawet wydawców, którzy w omawianym okresie okazjonalnie opublikowali książkę morską.

W składzie tekstu rozprawy zauważyłem błędy, które wymagają korekty redakcyjnej. Np. na s. 71 jest zapis 100-lecie Gdańska, a należy poprawić na 1000-lecie Gdańska; s. 72 Wydawnictwo Marpres otrzymało nagrodę honorową prezydenta Gdańska w 1998 a nie w 1988; s. 92 - jest zapisana Cieśnina Berlinga, a powinna być Cieśnina Beringa.

Doktorantka swoją rozprawą otwiera dla przyszłych badań historiograficznych i bibliologicznych piśmiennictwa morskiego możliwość rozwijania, dotąd okazjonalnie pojawiającej się biografistyki wybranych, nielicznych autorów książki morskiej, a tym bardziej informacji o oficynach wydawniczych. Teraz dzięki badaniom studyjnym i dokumentacyjnym mgr Danuty Litwin—Kruszczyńskiej wyłania się cała plejada autorów polskiej kadry morskiej ze swoim piśmiennictwem pamiętnikarskim i opracowaniami źródłowymi o szkolnictwie morskim, biografistyce kadr morskich, historii okrętów, statków i armatorskiej floty, rybołówstwa i jachtingu morskiego, a nawet wieńczona historycznymi monografiami. W recenzowanej rozprawie moja ocena wartości studyjnej i dokumentacyjnej rozpoznanego przez doktorantkę stanu polskiego piśmiennictwa morskiego wśród autorów i edytorów, w tak rozległej cezurze czasu, czyni ją niezmiernie wartościową dla badań naukowych najnowszych dziejów morskich Polski.

Dysertacja mgr Danuty Litwin — Kruszczyńskiej - *Autorzy i edytorzy polskiej książki morskiej* - spełnia warunki określone w Artykule 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym. Wniosuję o dopuszczenie D. Litwin — Kruszczyńskiej do publicznej obrony recenzowanej rozprawy doktorskiej.

Gdańsk, 11 listopada 2019 r.

Prof. dr hab. Jan Kazimierz Sawicki



³ Autorce rozprawy dodatkowe utrudnienia sprawiały m.in. okazjonalne edycje książki morskiej np. bez ISSN (druk na prawach skryptu), dla potrzeb wewnętrznych danego środowiska. Było to stosowaną praktyką nawet w wydawnictwach uczelni morskich. Zob., H. Pietraszkiewicz, *Rozważania o tradycji Marynarki Wojennej*. Gdynia: Skład i druk ZTW MW 2012; D. Duda, *95-lecie powrotu Polski nad Bałtyk*. Gdynia: Akademia Marynarki Wojennej 2015.